

Савчук Вікторія Сергіївна, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ *Гелемей М. О.*

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ВИНИКНЕННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

У період розбудови незалежної, демократичної, правової, соціальної Української держави великого значення набуває забезпечення прав і свобод людини, одним із напрямів якого є боротьба зі злочинністю. За результатами соціологічних опитувань боротьба зі злочинністю, особливо її організованими формами, фігурує в числі перших найнебезпечніших загроз суспільству. Вченими і правоохоронцями констатовано, що організована злочинність становить своєрідну вищу стадію розвитку злочинності, є найбільш стійким й консолідованим її проявом.

У той же час відзначалось що організована злочинність феномен для пострадянського простору не новий. До середини 50-х років він проявлявся головним чином у вигляді організованих форм професійної кримінальної злочинності діяльності так званих злодіїв в законі [1, с. 9]. Крім того значна кількість організованих злочинних груп існувала ще у перші роки радянської влади (до кінця 20-х років); серед них - бандитські угруповання, а також організовані групи у сфері економічної злочинності, що вчиняли розкрадання, спекуляцію, шахрайство, підробку грошових знаків, посадові злочини [2, с. 12]. Однак, по мірі становлення соціалістичної держави, зміцненні правоохоронних органів, стабілізації економічної ситуації їх діяльність практично припинилась.

Поряд із цим, у радянській кримінологічній літературі вказувалось на поширеність в СРСР злочинного промислу, пов'язаного з незаконними операціями з культурними і

мистецькими творами, у тому числі з їх вивезенням за межі СРСР за допомогою іноземних дипломатів, іноземців, що приїхали до країни для виконання сумісних робіт, а також туристів [3, с. 120–121]. Цей вид діяльності традиційно відноситься до проявів організованої економічної злочинності.

Надалі, в кінці 80-х – на початку 90-х років відбувся процес спочатку протистояння, а потім – зрощування ділків тіньової економіки зі злочинними угрупованнями спочатку традиційної загально-кримінальної спрямованості. Активна консолідація злочинних угруповань поступово тягла за собою встановлення ними контролю за цілими галузями торгівлі, виробництва, транспорту, малого, середнього і великого підприємництва, фінансовими операціями.

Починаючи з 90-х років поширенню негативних процесів сприяли такі чинники, як недосконалість вітчизняної законодавчої бази, що регулювала відносини у сфері економіки та державного управління, велика кількість безробітних і малозабезпечених верств населення, які ставали потенційним резервом кадрів для різноманітних злочинних (у тому числі організованих) угруповань.

Поступово, наприкінці першої половини 90-х років почали складатися організовані злочинні угруповання на основі своєрідного союзу представників адміністративно-господарської номенклатури, ділків від економіки і криміналітету. Згодом цей союз набув постійного та системного характеру [4, с. 9].

Як відзначається в літературі, з розпадом СРСР раніше єдиний правовий простір звузився до території окремих нових держав. У той же час, кримінальний простір не лише не звузився, а й зберіг свою раніше спільну територію [5, с. 78].

Після розпаду СРСР працівники правоохоронних органів колишніх республік, виходячи з необхідності дотримання державного суверенітету, втратили колишню можливість розшукувати чи переслідувати злочинців одразу після вчинення злочинів не території інших держав. У правоохоронних органів держав СНД фактично був відсутній досвід боротьби з транснаціональними угрупованнями, не було професійно підготовлених співробітників та належної правової баз у цій сфері. Давалось взнаки і відставання у створенні організаційних

структур, націлених на боротьбу з організованою та транснаціональною злочинністю.

На думку дослідників, особливостями інтернаціоналізації пострадянської організованої злочинності стали: високі показники міграційних процесів на теренах СНД; потужні фінансові ресурси пострадянського криміналісту, отримані внаслідок безпрецедентного розграбування національною багатства країн СНД, що дозволили йому здійснювати широку інвестиційну діяльність в різних регіонах світу; зрощення організованої злочинності з політичними режимами в багатьох країнах СНД, що зумовило перетворення території Співдружності на притулок для злочинних структур.

В цілому ж до середини 2000-х років організована економічна злочинність набула сучасного вигляду, охопивши кредитно-фінансову і банківську сфери, сферу приватизації, нерухомості, паливно-енергетичний комплекс, гірничодобувну і металургійну галузі та зовнішньоекономічну діяльність.

В останні роки діяльність організованих злочинних угруповань перетворилась на масштабну загрозу соціальної, економічній і політичній стабільності в державі.

Список використаних джерел

1. Организованная преступность–2 / под ред. А. И. Долговой, С. В. Дьякова. – М.: Криминологическая Ассоциация, 1993. – 328 с.
2. Семи копни й А. Ф. Боротьба з організованою злочинністю в УСРР у роки нової економічної політики (1921–1929 рр.) : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / А. Д. Семикопний ; Харківськ. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2011. – 18 с.
3. Организованная преступность / под ред. И. Долговой, С. В. Дьякова. – М.: Юрид. лит., 1989. – 352 с.
4. Корнієнко М. В. Організована злочинність в Україні: сучасний стан, криминологічна характеристика, заходи протидії / Корнієнко М. В. – К.: Фонд Юрнауки, 2004. – 300 с.
5. Меркушин В. В. Борьба с транснациональной организованной преступностью / В. Меркушин. – Мн.: Амалфея, 2003. – 208 с.